

แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์

THE GUIDELINE FOR DEVELOPING A PROJECT ON DRUG PREVENTION AND TREATMENT IN YOUTH BY SOCIAL AND EMOTIONAL LEARNING (SEL) ACTIVITIES

รังสิริศม์ วงศ์อุปราช¹, พีร วงศ์อุปราช², อุไรรัตน์ แยมชุตี³

Rangsirat Wongupparaj, Peera Wongupparaj, Urairat Yamchuti

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี³

Rangsiratwongupparaj@gmail.com¹, Peerawong02@gmail.com², Urairat-y@hotmail.com³

บทคัดย่อ

การประยุกต์แนวความคิดการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชน ถือว่าได้รับการยอมรับในต่างประเทศเป็นอย่างมาก เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในเชิงการป้องกัน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จุดเด่นของโปรแกรมที่นำแนวความคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมาประยุกต์ใช้ได้แก่ 1) ความชัดเจนของแนวคิดที่ประกอบด้วยมาตรฐานและองค์ประกอบรายได้ (การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ) 2) การเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและความจำเพาะ 3) เนื้อหากิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม และ 4) เกณฑ์ในการวัดความสำเร็จที่สามารถสังเกตได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และมาตรฐาน

การวิจัยฉบับนี้ได้ทบทวนแนวความคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมและการประยุกต์ใช้อย่างครอบคลุมโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยอยู่บนพื้นฐานของการทบทวนแนวคิดทั้งทางทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการวิเคราะห์ เจาะลึกในรายละเอียดตัวอย่างโครงการที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวความคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมาใช้ ซึ่งพบว่าการดึงครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งผลให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากกว่าการให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมายเพียงหน่วยเดียว ซึ่งมันไม่เพียงพอต่อการสร้างผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับที่ลึกลงไป ดังนั้นการให้ความรู้ผ่านสื่อ แผ่นพับ หรือวิดีโอแก่ผู้ปกครอง ตลอดจนการเยี่ยมบ้านและชุมชนก็จะช่วยให้โปรแกรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ปัญหายาเสพติด เยาวชน

ABSTRACT

The application of Social and Emotional Learning (SEL) for solving drug abuse in youth has been highly recognized abroad. The SEL has been considered as potential in prevention that can bring about the positive change in individual, family, school and community levels. The strong points of SEL are as follows: 1) the clear ideas and its components (Self-awareness, Self-management, Social awareness, Relationship skills, and Responsible decision-making), 2) the program implementation to suitable age-groups, 3) the comprehensive and specific contents of various activities for inter and individual groups, and 4) the relevant, objective, and standardized indicators of SEL.

This research aims to review the concepts of SEL and its application to problems of drug use. The organization of this study grounded on both the extant theories and research in Thai and Western literature. Also, an in-depth analysis of the successful SEL programs are delineated and discussed. Finally, the authors present the guideline for developing SEL programs, samples of given activities, program administration, program evaluation, and additional suggestions.

Keywords: Social and Emotional Learning (SEL), Drug Abuse, Youth

บทนำ

จากการรายงานสถานการณ์การใช้ยาเสพติดระดับโลก (World drug report, 2012) [1] พบว่าประชากรวัยรุ่นและวัยทำงานจำนวน 230 ล้านคนบนโลก เคยใช้ยาเสพติดอย่างน้อยหนึ่งครั้งในปี 2010 ที่ผ่านมา และในจำนวนนี้ 27 ล้านคนกำลังเผชิญกับปัญหาติดยาเสพติดอีกด้วย ที่ร้ายแรงไปกว่านั้นจากรายงานพบว่าปัญหาดังกล่าวโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องประมาณ 0.2 ล้านคนต่อปี เป็นบ่อเกิดของปัญหาครอบครัวแตกแยกและแพร่เชื้อโรคร้าย ซึ่งกระทบต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของประเทศในที่สุด เมื่อเทียบสถานการณ์การใช้ยาเสพติดของประเทศไทยกับปัญหาเดียวกันนี้ในระดับโลกแล้ว ในปี 2010 พบการจับยึดใบกระท่อมมากถึง 28 ตัน ซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดในรอบ 5 ปี และในปีเดียวกันพบการจับยึดยาเสพติดประเภทยาบ้าในประเทศไทยได้มากถึงจำนวน 50.4 ล้านเม็ด คิดเป็น 98% ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพียงอย่างเดียว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาบ้าในประเทศไทยที่อยู่ในระดับที่น่ากลัว

อย่างไรก็ตามทุกประเทศทั่วโลกต่างหาแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องสำหรับประเทศไทยการแก้ไขปัญหากลุ่มผู้เรียนหรือเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดมีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่การป้องกันไม่ให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้นก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้นการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในผู้เรียนทุกกลุ่มจึงถือว่าควรปฏิบัติควบคู่กันไปเพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีประสิทธิภาพสูงสุด จากการนำเสนอผลการสำรวจทัศนคติของสำนักวิจัย ABAC Poll มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ ในโครงการวิจัยเพื่อเฝ้าระวังรักษาคุณภาพเยาวชนไทยกับปัจจัยเสี่ยงต่ออบายมุขและสิ่งเสพติดรอบสถาบันการศึกษา พบว่าจำนวนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างเนื่องมีสาเหตุมาจากการถูกชักชวน ร้อยละ 69.1 รองลงมาเป็นความอยากรู้อยากลอง ร้อยละ 68.9 ค่านิยมที่ผิดและเพื่อความบันเทิง ร้อยละ 34.8 และ 30.7 ตามลำดับ (จิรวรรณ สารสิทธิ์, 2552)[2] จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสาเหตุของปัญหายาเสพติดทั้งหมดนี้ล้วนมาจากปัญหาความเข้มแข็งด้านอารมณ์และจิตใจของผู้เรียนทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้

ดำเนินงานติดตามสถานการณ์ความเข้มแข็งด้านจิตใจของ ผู้เรียน พุทธศักราช 2552 โดยพบว่าผู้เรียนมีความเสี่ยง ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่ง จากการใช้แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire; SDQ) ในการคัดกรอง ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความ เข้มแข็งด้านอารมณ์และจิตใจของผู้เรียนที่สำคัญที่สุดคือ “การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม” (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2553) [3]

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาความสามารถทางอารมณ์และสังคมให้ เหมาะสมตามหลักพัฒนาการและมาตรฐานการเรียนรู้ทาง อารมณ์และสังคมของแต่ละช่วงวัย (รังสิริศม์ นิลรัตน์ และวารณี เจตจำนงนุช, 2554) [4] โดยในต่างประเทศมี การศึกษาและพัฒนาโปรแกรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทาง อารมณ์และสังคมมากมาย โดยมุ่งเน้นพัฒนาความเข้มแข็ง ทางอารมณ์ จิตใจและสังคม เพื่อยับยั้งและต้านทานความ ต้องการหรือการถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติด โดยเฉพาะใน กลุ่มเยาวชนในโรงเรียน ซึ่งเห็นได้จากผลการวิจัยหลายชิ้น เช่น งานวิจัยของ Tobler และคณะ (2000) [5] ที่มีการ ประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เพื่อป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดภายในโรงเรียนอย่าง ได้ผล รวมถึงงานวิจัย Battistich และคณะ (2000) [6] และ Botvin และคณะ (1995, 1990) [7-8] เป็นต้น แต่ เมื่อหันมาพิจารณาบริบทของงานวิจัยด้านการศึกษาใน ประเทศไทยแล้ว พบว่ามีการศึกษาเรื่องการเรียนรู้ทาง อารมณ์และสังคมอย่างเป็นองค์รวมในจำนวนที่น้อยมาก และยังไม่เคยมีการศึกษาโดยนำมาประยุกต์ใช้กับปัญหา ยาเสพติดในเยาวชนมาก่อน (Yamchuti, Wongupparaj, & Wongupparaj, 2011) [9] ประกอบกับฐานข้อมูลงานวิจัย ของ ปปส. ที่ระบุว่ามียาเสพติดที่มุ่งศึกษาด้านการป้องกันและ บำบัดน้อยมากเมื่อเทียบกับงานวิจัยด้านอื่นๆ

ด้วยเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวบทความนี้จึงขอ นำเสนอข้อมูลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่ เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้ยาเสพติด

ด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งเพื่อเสนอแนวคิดและรูปแบบที่เหมาะสมในการ พัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ เหมาะสมกับเยาวชนไทยต่อไปในอนาคต

ความหมายและความสำคัญของการเรียนรู้ทางอารมณ์ และสังคม

รังสิริศม์ นิลรัตน์ (2553) [10] เสนอว่า การเรียนรู้ ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning, SEL) คือ กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อ พัฒนาความสามารถทางอารมณ์และสังคมได้อย่าง เหมาะสมตามหลักพัฒนาการและมาตรฐานการเรียนรู้ทาง อารมณ์และสังคมของแต่ละช่วงวัย ซึ่งส่งผลให้นักเรียน สามารถรับรู้และเข้าใจความคิด อารมณ์ และความรู้สึก ของตนและผู้อื่นได้ตามความเป็นจริง สามารถควบคุม อารมณ์และการกระทำของตนให้แสดงออกได้อย่าง เหมาะสม สามารถตัดสินใจและรับผิดชอบสิ่งที่เกิดขึ้นอัน เนื่องมาจากการ กระทำของตน รวมทั้งสามารถสื่อสารกับ ผู้อื่นและสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี โดยการ เรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) คือ ความสามารถของนักเรียนในการอธิบายถึงสาเหตุและผล ของอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความต้องการ ความ สนใจ พฤติกรรม ความสามารถ ข้อดีและข้อเสียของ ตนเองได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการ กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความมั่นใจ
2. การจัดการตนเอง (Self-Management) คือ ความสามารถของนักเรียนในการอธิบายถึงวิธีจัดการ ความเครียดและควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และ พฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถ ตั้งเป้าหมายการทำงาน จูงใจตนเองและดำเนินการให้ สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. การตระหนักรู้สังคม (Social-Awareness) คือ ความสามารถของนักเรียนในการอธิบายถึงสาเหตุและผล ของอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เคารพ เข้าใจและ

ตระหนักถึงความเหมือนและความต่างของบุคคลและสังคม รวมทั้งตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคมได้

4. การรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ (Responsible Decision Making) คือ ความสามารถทางจริยธรรมของนักเรียนในการแก้ไขปัญหาด้วยการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ถึงสาเหตุและผลลัพธ์ของการแก้ไขปัญหา และประเมินทางเลือกอย่างหลากหลายผ่านการคิดพิจารณาอย่างถี่ถ้วนถึงความปลอดภัยรวมทั้งเคารพต่อผู้อื่น

5. การสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) คือ ความสามารถของนักเรียนในการอธิบายถึงวิธีการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการทำงาน การขอและให้ความช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งสามารถอธิบายวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

องค์กรความร่วมมือเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการ อารมณ์ และสังคม (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning; CASEL, 2010) [11] เป็นองค์กรที่ถูกก่อตั้งขึ้นโดยมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ณ ชิคาโก (The University of Illinois at Chicago) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนและนักเรียน ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning Standards) ของนักเรียนในระดับประถมหรือมัธยมไว้อย่างเป็นทางการ มาตรฐาน ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness) และการจัดการตนเอง (Self-Management) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาการศึกษาของนักเรียนให้ดีขึ้น

1. เข้าใจและจัดการกับอารมณ์ รวมทั้งพฤติกรรมของตนเองได้

- ประเมินอารมณ์ของตนเองที่แสดงออกต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

- ประเมินคุณค่าและผลลัพธ์ของการแสดงออกถึงเจตคติที่ดีได้อย่างถูกต้อง

2. ตระหนักถึงความสามารถของตนเองและปัจจัยสนับสนุนได้

- พัฒนาความสามารถของตนเองตามวิธีการที่เตรียมไว้ได้อย่างเหมาะสม

- ประเมินคุณค่าของการพัฒนาความสนใจด้านต่างๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาของตนเองได้อย่างเหมาะสม

3. อธิบายถึงทักษะที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิตและการศึกษาได้

- ระบุและตั้งเป้าหมายในระดับต่อไปและประเมินความสำเร็จได้อย่างเหมาะสม

- ดำเนินวิธีการเพื่อความสำเร็จและประเมินคุณค่าของผลดีและผลเสียได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ที่ 2 นักเรียนสามารถใช้ความสามารถในการตระหนักรู้สังคม (Social-Awareness) และการสร้างสัมพันธภาพ (Relationship Skills) เพื่อการสร้างและรักษาสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

4. ตระหนักถึงความรู้สึกและความคิดของผู้อื่นได้

- อธิบายวิธีการแสดงออกถึงความเข้าใจผู้อื่นที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกับตนเองได้อย่างเหมาะสม

- แสดงออกถึงความเข้าใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

5. ตระหนักถึงความเหมือนและความต่างระหว่างบุคคลและกลุ่มคนได้

- แสดงความเคารพต่อความคิดที่มีอคติและความลำเอียงของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

- สนับสนุนสิทธิของผู้อื่นในทางที่ถูกต้องได้อย่างเหมาะสม

6. ใช้ทักษะสังคมและทักษะ การสื่อสารเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้

- ประเมินทักษะสังคมและการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูผู้สอน และครอบครัวในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- วางแผนและประเมินหน้าที่การทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. แสดงความสามารถในการป้องกันและจัดการ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้

- ประเมินผลของการใช้วิธีเจรจาต่อรองเพื่อ ประนีประนอมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ประเมินวิธีการแก้ไขปัญหาค่าใช้และสามารถ พัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 3 นักเรียนสามารถแสดงออกถึง ความสามารถในการตัดสินใจและแสดงความรับผิดชอบต่อบุคคล โรงเรียน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

8. พิจารณาค่านิยมเชิงจริยธรรม ความมั่นคง ปลอดภัย และปัจจัยอื่นๆ ทางสังคมเพื่อการตัดสินใจได้

- นำเหตุผลเชิงจริยธรรมประยุกต์ใช้ร่วมกับ ค่านิยมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

- บอกความแตกต่างของค่านิยมกับวัฒนธรรม ทางสังคมได้ว่าส่งผลต่อการตัดสินใจได้อย่างไร

9. ประยุกต์ใช้ทักษะการตัดสินใจที่มีต่อหน้าที่และ ความรับผิดชอบของตนเองในชีวิต ประจำวัน รวมถึง การศึกษาและสถานการณ์อื่นๆ ได้

- วิเคราะห์ถึงผลของการตัดสินใจในเหตุการณ์ ปัจจุบันที่มีต่อการศึกษาและการทำงานในอนาคตได้

- ประเมินถึงความรับผิดชอบต่อตัดสินใจที่ ส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้อย่างถูกต้อง

10. เสริมสร้างสุขภาพที่ดีของตนเอง โรงเรียน และสังคมได้

- ทำงานร่วมกับผู้อื่น และประเมินแผนการ ทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ทำงานร่วมกับผู้อื่น และประเมินแผนการ ทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

Frey et al. (2005) [12] ศึกษาผลของโปรแกรม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่มีต่อการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) การอนุมานสาเหตุ (Attribution) และ พฤติกรรมของนักเรียนเกรด 5-6 จำนวน 1,253 คน โดย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอน

ด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Second Step ของคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก (Committee for Children) ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มควบคุมซึ่ง ไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมใดๆ โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ ระดับของ ความสามารถปัญญาทางสังคม (Social Cognition) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Prosocial) และพฤติกรรม ต่อต้านสังคม (Antisocial) เครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมิน โดยครู (Teacher Rating) แบบรายงานตนเอง (Self-Report) และแบบสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ (Observation) โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างสถานการณ์ขึ้น 2 สถานการณ์ แล้วให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแก้ไขสถานการณ์นั้น จากผลการวิจัยพบว่าหลังจากการสอนด้วยโปรแกรม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม กลุ่มทดลองแสดงพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ (Prosocial) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สามารถร่วมมือกันทำงาน (Cooperative) และสามารถให้ เหตุผลสำหรับ การแก้ไขปัญหา (Egalitarian Reason) ได้ เหมาะสมกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มทดลองมีระดับของความก้าวร้าว (Aggressive) และพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial) น้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Isava (2006) [13] ศึกษาผลของโปรแกรม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่มีต่อปัญหาการเจ็บป่วยและ การรับรู้ข้อมูลของวัยรุ่นในศูนย์การแพทย์ (Residential Treatment Center) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้กลุ่ม ตัวอย่างอายุ 14-18 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความ ผิดปกติทางการรับรู้ทางสังคมอย่างรุนแรง (Chronic Social) ปัญหาด้านอารมณ์ (Emotional Problem) และ ปัญหาด้านพฤติกรรม (Behavior Problem) แล้วถูกแบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือกลุ่มที่ได้รับการ สอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Teens และกลุ่มควบคุม คือกลุ่มที่ได้รับการ กระทบการรักษาจากศูนย์การแพทย์ปกติ โดยตัวแปรที่ ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แปรอิสระ คือโปรแกรม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Teens ของ

Merrell et al. และตัวแปรตาม คือ ทักษะทางอารมณ์ (Emotional Skills) ทักษะทางสังคม (Social Skills) และ ทักษะการแสดงออกทางพฤติกรรม (Behaviour Skills) โดยใช้แบบประเมินตนเอง (Self-Report) และแบบประเมินโดยผู้ให้การดูแล (Adult Report) จากผลการวิจัยพบว่าหลังจากการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนของทักษะทางอารมณ์ (Emotional Skills) ทักษะทางสังคม (Social Skills) และทักษะการแสดงออกทางพฤติกรรม (Behavior Skills) สูงขึ้น ในขณะที่คะแนนของกลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ Hansen (2007) [14] ศึกษาผลของความสามารถทางภาษาที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนเกรด 4-6 จำนวน 15 คน ด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Kids ของ Merrell et al. โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านสัมพันธภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบประเมินความสามารถทางภาษา (Clinical Evaluation of Language Fundamentals-Fourth Edition) ประเมินความสามารถในการสื่อสาร (Children's Communication Checklist-Second Edition) แบบรายงานจากครู (Teacher's Report Form) และแบบประเมินความสามารถทางสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Internalizing Student Symptom Scale) จากผลการวิจัยพบว่าหลังจากการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม กลุ่มนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่ำสามารถมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ดีขึ้น และมีคะแนนด้านสัมพันธภาพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาในระดับปกติ กลับพบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางภาษาในระดับปกติมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ดีกว่า และมีคะแนนด้านสัมพันธภาพสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Hearle (2008) [15] ศึกษาผลของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนหญิงเกรด 7 ด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ ระดับการรับรู้คุณค่าของตนเอง (Self-Esteem) การรับรู้ตนเอง (Self-Perception) และการรับรู้ถึงความสำคัญของสิ่งต่างๆ (Perceive Positive Assets) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ คือโปรแกรม การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Welcome To My Life (WTML) ของ Young Women Christian Association (YWCA) และแบบรายงานตนเอง (Self Report) เพื่อประเมินระดับของตัวแปรตาม ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนหญิงที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม (ปัญหาเสพติด ปัญหาการติดสุรา และปัญหาด้านเพศสัมพันธ์) จำนวน 42 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม WTML จำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมใดๆ จำนวน 30 คน โดยใช้เวลาในการทดลอง 6-8 สัปดาห์ จากผลการวิจัยพบว่าทั้งก่อนและหลังการทดลอง ระดับของตัวแปรตามทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Merrell et al. (2008) [16] ศึกษาการประเมินความรู้ด้านอารมณ์และสังคม และความผิดปกติทางอารมณ์ของนักเรียนเกรด 5 จำนวน 120 คน นักเรียนเกรด 7-8 จำนวน 65 คน และนักเรียนเกรด 9-12 จำนวน 14 คน โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ ระดับความรู้ด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Knowledge) และความผิดปกติทางอารมณ์ (Negative Affect and Emotional Distress) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ คือโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Kids ของ Merrell et al. สำหรับนักเรียนเกรด 5 และ 7-8 และโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Teens ของ Merrell et al. สำหรับนักเรียนเกรด 9-12 และใช้แบบทดสอบความรู้

(Knowledge Test) และแบบทดสอบความผิดปกติ (Symptoms Test) โดยใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 12 สัปดาห์ จากผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลองกลุ่มนักเรียนเกรด 5 ที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Kids มีระดับคะแนนความรู้ด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Knowledge) สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลที่ได้จากการทดสอบความผิดปกติ (Symptoms Test) กลับไม่พบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ส่วนผลการทดลองกลุ่มนักเรียนเกรด 5 ที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Kids และนักเรียนเกรด 9-12 ที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Teens หลังการทดลองมีระดับคะแนนความรู้ด้านอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Knowledge) สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ และสามารถลดระดับของความผิดปกติด้านอารมณ์และสังคม (Negative Social and Emotional Symptoms) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Caldarella et al. (2009) [17] ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนเกรด 2 โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ภายใน (Internalizing Prosocial Behaviour) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ภายนอก (Externalizing Prosocial Behaviour) การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อผู้อื่น (Peer related Prosocial Behaviour) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ คือ โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Start ของ Merrell et al. แบบประเมินพฤติกรรมภายในโรงเรียน (School Social Behaviour Skills) แบบประเมินทักษะสังคม (Social Skills Rating System) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนเกรด 2 จำนวน 26 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Start และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมใดๆ จาก

ผลการวิจัยพบว่าหลังการทดลอง กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Strong Start มีคะแนนระดับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ภายใน (Internalizing Prosocial Behaviour) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ภายนอก (Externalizing Prosocial Behaviour) การแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อผู้อื่น (Peer related Prosocial Behaviour) สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่าควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Washburn และคณะ (2011) [18] ศึกษาการประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์ สังคม และพัฒนาการทางบุคลิกภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมตอนปลายจากโรงเรียนรัฐบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning) และตัวแปรตาม คือ ระดับของความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง (Relatively Beneficial) ความสามารถในการคิด (Though Declining) และระดับของพัฒนาการ (Developmental Trajectory) ส่วนเครื่องมือที่ใช้ คือ โปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม Positive Action (PA) ของ Alled และแบบรายงานตนเอง (Self-Report) เพื่อประเมินระดับของตัวแปรตาม ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนปกติ และกำลังศึกษาระดับชั้นประถมตอนปลายจากโรงเรียนรัฐบาลในรัฐฮาวาย (Hawaii) จำนวน 20 โรงเรียน รัฐชิคาโก (Chicago) จำนวน 14 โรงเรียน และรัฐทางตอนใต้ (South-eastern State) จำนวน 8 โรงเรียน รวม 42 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม PA และกลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมใดๆ จากผลการวิจัยพบว่าหลังจากที่กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม PA มีคะแนนความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของตนเอง (Relatively Beneficial) ความสามารถในการคิด (Though Declining) และระดับของพัฒนาการ (Developmental

Trajectory) เพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Lendrum et al. (2012) [19] ทำการศึกษาวิจัยระยะยาวโดยการนำโปรแกรมการเรียนรู้ในด้านสังคมและอารมณ์ (The Social and Emotional Aspects of Learning SEAL) มาทดลองใช้กับกรณีศึกษานักเรียนในโรงเรียนทางตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศอังกฤษ จำนวน 9 โรงเรียนกลับพบมาไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก โดยปัจจัยหลักมาจากปัญหาเรื่องลักษณะของโปรแกรม บุคลากรที่ไม่ให้ความร่วมมือ การไม่ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ ขาดเวลาและไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่าโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสามารถช่วยเพิ่มความสามารถของทักษะทางอารมณ์ สังคม การแสดงออกทางพฤติกรรม ความสามารถในการสื่อสารของกลุ่มทดลองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และปัจจัยที่ทำให้โปรแกรมไม่ประสบความสำเร็จมีสาเหตุมาจากคนที่เกี่ยวข้องไม่ให้ความร่วมมือ กลุ่มทดลองไม่ได้รับการอบรมอย่างเพียงพอ ขาดเวลาในการดำเนินกิจกรรม และโปรแกรมไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปสาเหตุการใช้ยาเสพติดในเยาวชนและการเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการใช้ยาเสพติดของเยาวชนบนพื้นฐานของงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างพบถึงปัจจัยเบื้องหลัง หรือคำอธิบายการเริ่มใช้ การติดยาเสพติดที่ใกล้เคียงกันโดยในภาพรวมแล้วต่างก็แสดงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแยกขาดจากกันไม่ได้ ระหว่างปัจจัยตัวบุคคล ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมในระดับที่กว้างขึ้นไป โดยเนื้อหาสาระแล้วตัวแนวคิดของโปรแกรม SEL ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่มีความน่าสนใจในประเด็นต่างๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้จัดการกับปัญหาเสพติด ดังต่อไปนี้

1. โครงสร้างของโปรแกรมมีความชัดเจน (ตามแนวทาง 39 ข้อของสมาคม CASEL) ครอบคลุม เน้น

รูปแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงปัจจัยที่เกี่ยวข้องบนพื้นฐานของงานวิจัยที่ผ่านมา

2. ตัวเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม การวัดการประเมิน มีความเฉพาะเจาะจง ยึดหยุ่น ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพผ่านงานวิจัยก่อนนำมาใช้จริง

3. ตัวโปรแกรม SEL สร้างบนพื้นฐานของปัจจัยด้านการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน กล่าวคือ ความกังวล ความกลัว หรือความรู้สึกแปลกแยกเป็นปัจจัยที่ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ลดลง โดย Elias (1997) [20] เสนอว่าปัจจัยด้านอารมณ์ในทางบวก ถือเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาเล่าเรียน เพราะอารมณ์เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดความสนใจ ซึ่งขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้และความสามารถในการจดจำต่อไปเป็นทอดๆ เช่นเดียวกันอารมณ์ยังส่งผลต่อการรับรู้ แรงจูงใจ การคิดวิเคราะห์ และพฤติกรรมอีกด้วย (Izard, 2002; Lazarus, 1991; Mayer & Salovey, 1997) [21-23]

สำหรับองค์ประกอบด้านสังคม การจัดสิ่งแวดล้อมบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและสร้างสรรค์ และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูนักเรียน พ่อแม่และเด็ก ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ขาดเสียไม่ได้ในการออกแบบโปรแกรมพัฒนาตามแนวคิด SEL ดังนั้นโปรแกรม SEL มุ่งส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การไกล่เกลี่ยเจรจาอ่อนหนักอ่อนเบา รู้จักรับฟัง ลดความเครียดและวิตกกังวล สร้างความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างโอกาสในการประสบความสำเร็จในโรงเรียน ครอบครัว และการใช้ชีวิต ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าประโยชน์ของโปรแกรม SEL ส่งผลดีไม่เพียงแต่การป้องกันปัญหาเสพติด ยังส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในทางบวกด้านอื่นๆ อีกด้วย

1. ตัวโปรแกรม SEL มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรม มีการกำหนดผลลัพธ์ที่เป็น รูปธรรมทำให้การวัดและประเมินผลความสำเร็จของโครงการโดยผู้พัฒนาเอง หรือผู้ตรวจสอบภายนอกสามารถแปลผลได้ชัดเจน

2. มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การนำโปรแกรมมา

ใช้ในบริบทต่างๆ เช่น โรงเรียน ชุมชน ศูนย์พัฒนาเยาวชนต่างๆ เริ่มจากการที่ผู้บริหาร บุคลากรมีความสนใจมีความเข้าใจและมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ในต่างประเทศผู้พัฒนาโปรแกรม SEL จะเริ่มโดยการให้ความรู้ในทุกๆ ประเด็น โดยจะมีการสำรวจถึงวัฒนธรรมของชุมชน โรงเรียนก่อน พร้อมทั้งสนับสนุนสื่อสารสนเทศ อบรมแก่บุคลากร นักการศึกษา ครูแนะแนว นักจิตวิทยา กลุ่มครูหรือกลุ่มบุคลากรจะได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องมุ่งไปที่พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์โดยวิทยากร แยกส่วนจากเนื้อหา คำสั่ง กิจกรรมที่จะให้ครูหรือบุคลากรไปอบรมให้แก่เด็กที่จะอบรมให้ต่างหาก ต่อมาวิทยากรจะให้ทางโรงเรียนหรือศูนย์พัฒนาสร้างทีมงานของตนขึ้นมาบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อไปให้ความรู้ภายในโรงเรียนและชุมชน โดยกิจกรรมสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ วิทยากรมุ่งให้ครูและบุคลากรสร้างเครือข่ายกับครอบครัวนักเรียนไปในตัว

ทักษะในการให้ความรู้และการดำเนินโปรแกรมจะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีวิทยากรมาคอยเพิ่มเติมเสริมความรู้ ช่วยเหลือ ฝ่าสิ่งกีดขวาง รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะตัวต่อตัว ให้กำลังใจ ตอบคำถามข้อกังวลสงสัยของทีม ต่อมาทีมวิทยากรหลักหรือผู้พัฒนาโปรแกรมจะคัดเลือกบุคลากรจากโรงเรียนหรือชุมชนที่ผ่านการอบรม และดูแลอย่างต่อเนื่องมาจำนวนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้อบรมหลักให้ความรู้ต่อไป ยิ่งนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในชุมชน โดยคาดหวังว่าหากนักเรียนโรงเรียนและหรือวัยรุ่นในชุมชนได้รับการพัฒนาสังคมและอารมณ์ จะส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งต่อผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นำชุมชน นักเรียน แล้วนำไปสู่บรรยากาศภายในโรงเรียนหรือในชุมชนที่น่าพึงประสงค์ต่อไป

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าในการเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเข้ากับสาเหตุการใช้ยาเสพติดในเยาวชน เพื่อพัฒนาโปรแกรมให้มีประสิทธิภาพสามารถทำได้โดยโครงสร้างของโปรแกรมมีความชัดเจนและครอบคลุม รูปแบบของกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่น การวัดประเมินต้องมีความเฉพาะเจาะจง ตัวโปรแกรมสร้างบนพื้นฐานของปัจจัยด้านการเรียนรู้ทางอารมณ์และ

สังคมตามธรรมชาติของพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมาย และที่สำคัญควรผ่านการทดสอบประสิทธิภาพผ่านงานวิจัยก่อนนำมาใช้จริง

บทวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโครงการที่ประสบความสำเร็จ

1. โครงการต้องกล้า (Project Venture) (NREPP - Project Venture, 2557) [24]

โครงการนี้ถือเป็นโปรแกรมพัฒนาเยาวชนในเชิงทดลองภาคสนาม แรกเริ่มออกแบบขึ้นสำหรับเด็กเยาวชนอเมริกันเชื้อสายอินเดียน (ชนพื้นเมืองอเมริกัน) อายุระหว่าง เกรด 5 ถึง เกรด 8 โครงการนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางสังคมและอารมณ์ โดยเอื้อให้เยาวชนสามารถยับยั้งการติ่มสุรา บุหรี่ และยาเสพติดประเภทต่างๆ โปรแกรมมีจุดเด่นตรงการให้ความสำคัญกับค่านิยมแบบอเมริกันเชื้อสายอินเดียน เช่น ครอบครัว การเรียนรู้จากโลกภายนอก (ธรรมชาติ) ตระหนักรู้ด้วยจิตวิญญาณ ช่วยเหลือและเคารพผู้อื่น

โปรแกรมถูกออกแบบให้มีการบ่มเพาะพัฒนาด้านความคิดแง่บวกเกี่ยวกับตัวเอง ทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ จริยธรรมในการช่วยเหลือชุมชน การควบคุมจิตใจตนเอง พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ องค์ประกอบหลักของโปรแกรมประกอบด้วยกิจกรรมในห้องเรียนครั้งละ 1 ชั่วโมงจำนวน 20 ครั้ง เช่น เกมและกิจกรรมสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา กิจกรรมดำเนินตลอดปีการศึกษา และมีกิจกรรมหลังเลิกเรียนรายสัปดาห์ วันหยุดสุดสัปดาห์ และกิจกรรมที่ทำหายเพื่อสร้างสรรค์ทักษะในช่วงฤดูร้อนอีกด้วย เช่น การเข้าแคมป์ เดินเขา และปีนเขา ประมาณ 3 ถึง 10 วัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเรียนรู้การช่วยเหลือสังคม และพัฒนาความเป็นผู้นำตลอดปี

2. ระบบช่วยเหลือเพื่อสร้างผลกระทบอย่างครอบคลุม (ผลกระทบเพื่อ) (Ripple Effects Whole Spectrum Intervention System, Ripple Effects) (NREPP - Ripple Effects Whole Spectrum Intervention System, Ripple Effects, 2557) [25]

ระบบการให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างผลกระทบนี้ เป็นโครงการหนึ่งที่น่าสนใจ มุ่งให้ความช่วยเหลือในเชิงการสร้างปฏิสัมพันธ์บนพื้นฐานของการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์เป็นสื่อกลาง เหมาะสำหรับกลุ่มนักเรียน เป้าหมายของโครงการเพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ โดยเป้าหมายสำคัญที่คาดว่าจะตามมา คือ ผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ลดพฤติกรรมอันธพาล ลดการใช้ยาเสพติด และลดปัญหาสุขภาพจิต โดยลักษณะโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะแบ่งเป็น 2 ระดับ โดยระดับแรกเหมาะสำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 6 – 12 ปี และระดับสองเหมาะสำหรับวัยรุ่นอายุระหว่าง 13 – 17 ปี

ลักษณะของโปรแกรมจะนำเสนอตัวอย่างตัวแบบการแสดงพฤติกรรม ซึ่งแสดงถึงทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่เหมาะสม (ยกตัวอย่างเช่น การเข้าใจตนเอง ความเห็นอกเห็นใจ การควบคุมความหุนหันพลันแล่น การควบคุมอารมณ์ การกล้าแสดงออก ทักษะการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมกับชุมชน) นอกจากนี้โปรแกรมยังนำเสนอข้อมูลที่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนเกี่ยวกับ ปัจจัยเสี่ยงในระดับกว้าง แล้วให้นักเรียนแต่ละคนนำเสนอปัจจัยเสี่ยงตามความคิดเห็นของตน รวมถึงปัจจัยปกป้องที่สอดคล้องกับครอบครัว ชุมชน และเป้าหมายส่วนบุคคลของนักเรียนแต่ละคน

โครงการสร้างผลกระทบนี้สามารถปรับแต่งตามความเหมาะสมทั้งในส่วนของเนื้อหาและกระบวนการ โดยผู้จัดโครงการต้องคอยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน โดยเลือกประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ (140 ประเด็นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับเด็ก และ 390 ประเด็นสำหรับกลุ่มวัยรุ่น) และสอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น ผู้จัดโครงการอาจจะเลือกการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับการมุ่งส่งเสริมสุขภาพจิต และการป้องกันยาเสพติด หรือเลือกเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการมีอคติและพฤติกรรมเกรเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าวเสียแต่เนิ่นๆ นอกจากนี้ตัวนักเรียนเองก็อาจเลือกประเด็นที่ตนเองสนใจได้เอง โดยประเด็นและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายทำให้ตัวโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความน่าสนใจ (ยกตัวอย่างเช่น

กรณีศึกษา วิดีโอ ข้อมูลจริง รูปภาพ แบบฝึกหัด และคำถาม)

ตัวโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับโครงการนี้ยังมีจุดเด่นในเรื่องช่วยนักเรียนให้ค้นพบถึงจุดแข็งในด้านสังคมและอารมณ์ของตนเอง รูปแบบการเรียนรู้ ผ่านโปรแกรมการวิเคราะห์พิเศษ ผู้จัดโครงการที่ทำหน้าที่ดูแลโปรแกรมจะเป็นคนคอยดูแลข้อมูลของระบบเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนเข้าสู่ระบบอย่างถูกต้อง เลือกรูปแบบโปรแกรมช่วยสอน และติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน การประยุกต์ใช้โครงการสามารถนำมาใช้ได้ตลอดปีการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาผลการเรียนตกต่ำในห้องเรียน ระยะเวลาการใช้ในแต่ละวันขึ้นอยู่กับผู้ดูแลอาจใช้เพียง 45 นาทีสำหรับนักเรียนที่ทำพฤติกรรมไม่เหมาะสมครั้งแรก โดยจัดให้นักเรียนเรียนรู้ในห้องให้คำปรึกษาของโรงเรียน หรือห้องคอมพิวเตอร์ ครูทุกคนในโรงเรียนสามารถใช้โปรแกรมนี้ได้เพราะว่าไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่อย่างไรก็ตามครูควรจะต้องเข้าอบรมเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ชั่วโมงการจะนำโปรแกรมเหล่านี้ไปใช้จริง ลักษณะของการอบรมอาจให้โปรแกรมเมอร์หรือผู้พัฒนาระบบเป็นผู้ให้ความรู้แก่ครู

3. โครงการรวมดาว (All Stars) (NREPP - All Stars, 2557) [26]

โครงการรวมดาวเป็นโปรแกรมหนึ่งจัดขึ้นในโรงเรียนเหมาะสำหรับเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุระหว่าง 11 ถึง 14 ปี) ตัวโปรแกรมถูกออกแบบเพื่อป้องกันและชะลอพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นตอนต้น เช่น การใช้ยาเสพติด พฤติกรรมรุนแรง และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ตัวโปรแกรมให้ความสำคัญไปที่ 5 ประเด็นหลักในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง โดยการ (1) พัฒนาความคิด อุดมคติทางบวกที่ตรงข้ามกับพฤติกรรมเสี่ยง (2) ปลูกฝังความเชื่อที่ยึดถือบรรทัดฐานอันดีงามของสังคม (3) สร้างพันธะสัญญาว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงประเภทต่างๆ (4) มีความผูกพันกับโรงเรียน สถาบันและครอบครัว และ (5) เสริมสร้างทักษะการสังเกตในเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ปกครอง เช่น สื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการดูแลสอดส่อง

ตัวเนื้อหาของโปรแกรมรวมดาวประกอบไปด้วย กิจกรรมกลุ่มสร้างปฏิสัมพันธ์ เกมกิจกรรม โครงการศิลปะ การสนทนากลุ่มเล็ก สนทนาตัวต่อตัว พบผู้ปกครอง กิจกรรมออนไลน์และการบ้าน และพิธีการเฉลิมฉลอง แกนหลักของโปรแกรมประกอบไปด้วยกิจกรรมในห้องเรียนจำนวน 30 บทเรียน บทเรียนละ 45 นาที อาทิแต่ละครั้งควบคุมโดยครู ผู้เชี่ยวชาญ หรือนักสังคมสงเคราะห์ โปรแกรมรวมดาวเสริม (All Stars Plus) ประกอบด้วยกิจกรรมในห้องเรียน 12 บทเรียน บทเรียนละ 45 นาทีถูกออกแบบให้เพิ่มเติมใน 3 ประเด็นที่สำคัญ อันได้แก่ การอบรมเรื่อง (1) ทักษะในการตัดสินใจ (2) ทักษะในการตั้งเป้าหมาย และ (3) การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน

4. โครงการเสริมแรงใจโดยชุมชนสำหรับกลุ่มวัยรุ่น (The Adolescent Community Reinforcement Approach: A-CRA) (NREPP - The Adolescent Community Reinforcement Approach: A-CRA, 2557) [27]

โครงการนี้เป็นโครงการเสริมสำหรับการบำบัดการใช้สุราและยาเสพติดสำหรับเยาวชน เป็นโครงการที่ใช้แนวคิดการปรับพฤติกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ช่วยเหลือผู้ติดสุราและยาเสพติด โดยมุ่งเน้นที่ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ พฤติกรรมทางบวกเพื่อให้วัยรุ่นฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจได้ดีขึ้น โครงการนี้เหมาะสำหรับผู้ป่วยนอกกลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นอายุระหว่าง 12 ถึง 22 ปี ที่ได้รับการวินิจฉัยจากตำราจิตเวชศาสตร์ (DSM-IV) ว่าเป็นผู้ป่วยติดยาเสพติดในกลุ่มกัญชา สุรา และหรือยาเสพติดประเภทอื่นๆ

ตัวโครงการประกอบด้วยคู่มือการใช้ที่ประกอบไปด้วย 3 ช่วง สำหรับวัยรุ่นเท่านั้น สำหรับผู้ปกครองหรือคนดูแลเท่านั้น และสำหรับทั้งวัยรุ่นผู้ปกครองและคนดูแลร่วมกัน โครงการนี้ออกแบบขึ้นจากการประเมินความต้องการจำเป็นของกลุ่มวัยรุ่น และแบบวัดประเมินความสุขของตนเองในหลายๆ มิติ โดยนักวิจัยได้เลือกประเด็นเนื้อหาออกมา 17 ด้านหรือวิธีการ ยกตัวอย่าง เช่น ทักษะในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะการจัดการกับ

ความเครียดในชีวิตประจำวัน ทักษะในการสื่อสาร และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มขึ้นและลดละการดื่มสุราและการใช้ยาเสพติด นอกจากนี้การฝึกแสดงบทบาทสมมุติยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของการอบรมนี้ เพื่อช่วยเพิ่มทักษะการสื่อสาร ป้องกันการกลับไปใช้สารเสพติด

การบ้านระหว่างบทเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญประกอบไปด้วยการฝึกทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้จากบทเรียนและให้มีการเข้าร่วมกิจกรรมยามว่างที่เป็นประโยชน์ต่างๆ ตัวโปรแกรมยังได้ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับการเยี่ยมบ้านเยาวชนที่ติดสุราและหรือยาเสพติดหลังจากได้รับการบำบัด รวมถึงประยุกต์ให้มีศูนย์สำหรับวัยรุ่นข้างถนน วัยรุ่นไร้บ้านเพื่อลดการใช้ยาเสพติด เพิ่มความมั่นคงในสังคม และส่งเสริมสุขภาพทางกายและจิตใจ

5. โครงการไม่เอายาเสพติด (Project Towards No Drug Abuse, TND) (NREPP - Project Towards No Drug Abuse, TND, 2557) [28]

โครงการไม่เอายาเสพติด เป็นโครงการป้องกันการใช้ยาเสพติดสำหรับวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยม ปัจจุบันหลักสูตรของโครงการออกแบบมาเพื่อช่วยนักเรียนพัฒนาการควบคุมตนเอง และทักษะในการติดต่อสื่อสารเข้าถึงแหล่งทรัพยากรเพื่อช่วยตัวเองหลีกเลี่ยงการถูกชักจูง เพิ่มยุทธศาสตร์ในการตัดสินใจ และพัฒนาแรงจูงใจไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตัวหลักสูตรประกอบแบ่งเป็นคาบ คาบละ 12 - 40 นาที ในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์กันตลอดคาบการสอนนั้น โดยแต่ละคาบครูหรือนักการศึกษาด้านสุขภาพจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน ตัวหลักสูตรพัฒนาให้เหมาะกับนักเรียนที่มีความเสี่ยงสูงในโรงเรียนที่จัดการศึกษาต่อเนื่องหรือโรงเรียนทางเลือกในลักษณะต่างๆ แต่ตัวโครงการก็ได้รับการทดสอบในโรงเรียนมัธยมปกติแล้วเช่นกัน

6. โครงการดาวเด่นเพื่อครอบครัว (STARS for Families) (NREPP - STARS for Families, 2557) [29]

เริ่มจริงจังกับความเสี่ยงของสุราเพื่อครอบครัว หรือ Start Taking Alcohol Risks Seriously (STARS) for Families เป็นโครงการส่งเสริมสุขภาพซึ่งมีเป้าหมาย

ในการป้องกันและลดการใช้สุราในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 11 ถึง 14 ปี โครงการนี้ถูกสร้างขึ้นตามโมเดลเชิงป้องกันมุ่งเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจหลายระดับและหลายด้าน (Multi-Component Motivational Stages, MCMOS) ตามแนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่าสามารถแบ่งการใช้สุราของเป็นระดับๆ ที่ต่อเนื่องกัน 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ ช่วงเริ่มคิดเรื่องดื่มสุรา (แต่ยังไม่ได้ดื่มในช่วงปีที่ผ่านมา) ช่วงเริ่มนึกสนใจ (กำลังคิดถึงเกี่ยวกับการลองดื่มสุราในวัน) ช่วงเตรียมการณ์ (วางแผนจะเริ่มดื่มสุราเร็วๆ นี้) ช่วงดื่มสุรา (เริ่มดื่มสุราในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา) และช่วงดื่มสุราต่อเนื่อง (ดื่มสุราต่อเนื่องมากกว่า 6 เดือน)

โครงการดาวเด่นเพื่อครอบครัวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก เยาวชนที่เข้าร่วมในโครงการได้รับบริการให้คำปรึกษาในโรงเรียนและหลังโรงเรียนเลิกก็มีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับทำไม แล้วจะหลีกเลี่ยงการดื่มสุราได้อย่างไร และเยาวชนยังได้รับบริการให้คำปรึกษาหลังเสร็จสิ้นโครงการอีกด้วย โดยในแต่ละคาบเนื้อหาถูกออกแบบให้มีมาตรฐาน อีกทั้งผู้ให้ความรู้แก่เยาวชนได้รับการอบรมและปฏิบัติตามคู่มือ นอกจากนี้ทางโครงการยังมีการส่งไปรษณียบัตรไปถึงพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างไรเพื่อให้เขาหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา นอกจากนี้แล้ว ครอบครัวของผู้เข้าร่วมโครงการยังได้รับมอบหมายให้ทำการบ้าน 4 บทที่ถูกออกแบบมาเพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และเด็กในประเด็นทักษะและความรู้ในเชิงป้องกันปัญหาต่างๆ

7. โครงการครอบครัวเข้มแข็ง สำหรับพ่อแม่และเยาวชนอายุ 10 – 14 ปี (Strengthening Families Program: For Parents and Youth 10-14) (NREPP - Strengthening Families Program: For Parents and Youth 10-14, 2557) [30]

โครงการครอบครัวเข้มแข็ง สำหรับพ่อแม่และเยาวชนอายุ 10 – 14 ปี ถือเป็นโครงการที่เน้นการอบรมทักษะสำหรับครอบครัวออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการประสบความสำเร็จในโรงเรียนของบุตร และลดปัญหาการใช้ยาเสพติดในเยาวชน รวมถึงลดปัญหาความก้าวร้าวใน

เยาวชนอายุระหว่าง 10 – 14 ปีอีกด้วย โครงการนี้สร้างขึ้นบนพื้นฐานของหลายๆ โมเดลและทฤษฎีทั้งโมเดลปัญหาทางจิตวิทยา, โมเดลการปรับตัวสู่ปัญหา และโมเดลกระบวนการครอบครัว

ตัวโครงการประกอบไปด้วย 7 บทเรียนที่ต้องเข้าร่วมครั้งละ 2 ชั่วโมงและมี 4 บทเรียนเพิ่มเติมในกรณีต้องการเพิ่มความเข้มข้นของโครงการ ในแต่ละครั้งที่เข้าร่วมโครงการชั่วโมงแรกพ่อแม่และเด็กต้องแยกกันเพื่อเข้าเรียนและชั่วโมงต่อมาครอบครัวถึงได้ทำกิจกรรมร่วมกันในแต่ละบทจะมีคำชี้แจงสำหรับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด การเพิ่มความผูกพันระหว่างพ่อแม่และตัวเด็ก การเฝ้าดูสังเกตพฤติกรรมบุตร การฝึกให้ออกคำสั่งและการให้รางวัล วิธีการจัดการความโกรธและปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัว และส่งเสริมให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานภายในบ้าน ตัวเยาวชนจะได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับการขัดขืนอิทธิพลของเพื่อนที่ชักจูงให้ใช้ยาเสพติดโดยทั่วไปแล้วตัวโครงการจะจัดอาทิตย์ละครั้ง และสุดท้ายการจัดโครงการสามารถจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน โดยบุคลากรหลายๆ สายงาน

8. โครงการอบรมอย่างเป็นระบบเพื่อเลี้ยงลูกอย่างมีประสิทธิภาพ (Systematic Training for Effective Parenting, STEP) (NREPP - Systematic Training for Effective Parenting, STEP, 2557) [31]

โครงการอบรมอย่างเป็นระบบเพื่อเลี้ยงลูกอย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นโครงการที่เน้นฝึกทักษะสำหรับพ่อแม่เพื่อจัดการกับความท้าทาย ปัญหาที่พบบ่อยครั้งในการเลี้ยงลูก ซึ่งพ่อแม่ก็มักจะลงเอยด้วยการใช้อำนาจเป็นที่ตั้งในการแก้ปัญหา นี้ โครงการ STEP พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดทางจิตวิทยาของแอตเลอร์ และเน้นการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการเลี้ยงดูลูกให้มีความรับผิดชอบ มีอิสระ และมีศักยภาพ

ตัวโครงการยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปรับปรุงการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูก และช่วยเหลือเด็กให้เรียนรู้ถึงผลจากการกระทำของตนอย่างมีเหตุมีผล

ถึงแม้ว่าโครงการ STEP จะถูกออกแบบเพื่อใช้กับพ่อแม่ที่กำลังเผชิญกับความท้าทายโดยทั่วไป แต่งานวิจัยที่ประเมินโครงการนี้ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น พ่อแม่ที่เคยมีประวัติถูกทำร้าย ครอบครัวที่ทำร้ายเด็ก หรือครอบครัวที่ลูกมีปัญหาสุขภาพจิตและกำลังรับการรักษาอยู่

ปัจจุบันโครงการ STEP มีทั้งหมด 4 แบบ (1) สำหรับพ่อแม่ที่มีลูกอายุน้อยกว่า 6 ขวบ (2) สำหรับพ่อแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 6 ถึง 12 ขวบ (3) สำหรับพ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในช่วงวัยรุ่น และ (4) สำหรับพ่อแม่ที่มีลูกอายุระหว่าง 6 ถึง 12 ขวบที่แปลเป็นภาษาสเปน ลักษณะของโครงการ STEP จะให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 ถึง 14 คน โดยสอนประมาณ 8 หรือ 9 สัปดาห์ครั้งละหนึ่งชั่วโมงครึ่ง มีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา หรือนักพัฒนาสังคมทำหน้าที่เป็นวิทยากร จุดที่น่าสนใจของโครงการ STEP คือการใช้สื่อที่หลากหลายทั้งคู่มือ ทีวีดี แบบทดสอบเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองให้เข้าใจพฤติกรรมเด็ก พฤติกรรมที่เป็นปัญหา การฝึกปรับฟังทางบวก การส่งเสริมสนับสนุน (มากกว่ายกย่อง ชมเชย) มองหาแนวทางเลี้ยงลูกแบบใหม่ๆ การรู้จักแสดงความคิดเห็นและอารมณ์ พัฒนาความรับผิดชอบในตัวลูก ส่งเสริมให้พูดคุยภายในครอบครัว และพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเด็ก

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ ทำแบบฝึกหัด อภิปรายสถานการณ์สมมติเกี่ยวกับปัญหาในการเลี้ยงลูก และแบ่งปันประสบการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ในระหว่างการอบรมจะมีการเปิดวิดีโอให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดต่างๆ ในการเลี้ยงลูก ในแต่ละสัปดาห์จะมีตัวอย่างของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพให้ผู้เข้าร่วมโครงการรับชม

บทสรุปลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายยาเสพติด

จากการทบทวนงานวิจัยสามารถสรุปจุดเน้นที่สำคัญในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ดังต่อไปนี้

(1) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ได้แก่ ตามมาตรฐานของ CASEL ในระดับตัวบุคคลการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ครอบคลุมต้องประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาหรือปลูกฝังในตัวเยาวชนเพื่อเป็นเกราะในการป้องกันยาเสพติด และค่านิยมของวัตถุประสงค์นั้น รวมทั้งมาตรฐานที่ต้องมีความชัดเจนอีกด้วย

(2) การเลือกใช้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและความจำเพาะ กิจกรรมในโปรแกรมการพัฒนาทางสังคมและอารมณ์เป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ดังนั้นกิจกรรมควรมีความหลากหลายทั้งเหมาะสำหรับการจัดภายในห้องเรียน ศูนย์พัฒนาเยาวชน ในชุมชน และกิจกรรมนอกสถานที่ ยกตัวอย่างเช่น หากมุ่งเน้นการใช้สื่อต่างๆ อย่างเช่น คอมพิวเตอร์ควรมีหัวข้อ ประเด็นการนำเสนอที่หลากหลายให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เลือกตามความต้องการของแต่ละคนโดยใช้แบบประเมินความต้องการจำเป็นหรือแบบประเมินความสุขเพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มก่อน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามต้องอยู่ภายใต้กรอบของวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ผู้จัดต้องการพัฒนา นอกจากนี้การเลือกใช้สื่อที่มีเนื้อหาหรือความยาวเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น สำหรับเด็กเล็ก วัยรุ่น กลุ่มเด็กสมาธิสั้น กลุ่มเด็กที่มีปัญหาการได้ยิน กลุ่มเด็กตาบอดหรือกลุ่มเด็กที่เรียนรู้ช้า เป็นต้น

ต่อมากิจกรรมควรกำหนดให้ชัดเจนในแต่ละคาบ และมีลำดับที่สมเหตุสมผล เช่น มีการพบกับเยาวชนรายบุคคล พบเฉพาะผู้ปกครอง การสนทนากลุ่ม การมีกิจกรรมกลุ่ม ส่วนกิจกรรมหลังเลิกเรียน หรือในช่วงสุดสัปดาห์นอกสถานที่ ถือเป็นอีกทางเลือกที่ช่วยเสริมกิจกรรมภายในห้องเรียน ยกตัวอย่างเช่น การออกกำลังกาย การบำเพ็ญประโยชน์ การเข้าร่วมกิจกรรมที่บ้านของชุมชน เป็นต้น

(3) เนื้อหาของกิจกรรม นอกจากการคำนึงถึงวัตถุประสงค์และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นสำคัญแล้ว เนื้อหาของกิจกรรมควรคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายที่นำโปรแกรมไปใช้ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่ม

นักเรียนหรือเยาวชนที่อยู่ในโรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ เพศสภาพ ผู้พัฒนาโปรแกรมควรเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวให้ได้มากที่สุด

(4) เกณฑ์ในการวัดของแต่ละกิจกรรม เกณฑ์ที่สร้างต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับกิจกรรมที่ผู้อบรมให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย เกณฑ์มีความชัดเจน เป็นวัดผลได้ ทั้งแบบรายงานตนเอง แบบสำรวจ แบบวัด เป็นต้น

5.2 ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย

จากตัวอย่างโปรแกรม SEL ที่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความเฉพาะเจาะจงทั้งในส่วนเนื้อหา และกลุ่มเป้าหมาย แต่ละโปรแกรมหรือกิจกรรมต้องระบุให้ชัดเจนบนพื้นฐานของทฤษฎี งานวิจัยว่ากิจกรรมดังกล่าวเหมาะกับกลุ่มเป้าหมายใด เพื่อประโยชน์ในการประเมินโครงการ ในการนำไปใช้ต่อ หรือการวิจัย โดยทั่วไป ลักษณะของกิจกรรมในโปรแกรม SEL จะมีเนื้อหาเฉพาะสำหรับกลุ่มช่วงอายุ เด็ก วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนปลาย วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ตามทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการพัฒนาทางสติปัญญา อารมณ์ และจริยธรรม รวมถึงเพื่อช่วยให้การออกแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มช่วงวัยด้วย

นอกจากนี้โปรแกรม SEL ที่ประสบความสำเร็จ ยังให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างมาก เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา คนพิการ คนใช้หรือกลุ่มเพศที่สามซึ่งสื่อจะมีการออกแบบเฉพาะทั้งตัวแบบ กิจกรรม แบบฝึกหัด การบ้านรวมถึงวิทยากรที่คล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเข้าถึง เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม สุดท้ายในประเด็นเรื่องการดึงทั้งครอบครัว ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมโปรแกรม SEL ถือเป็น การสร้างสิ่งแวดล้อมที่พึงประสงค์สำหรับเด็ก หลากๆ ปัญหาเกิดขึ้นจากครอบครัวทำให้การให้ความรู้กับตัวเด็กเพียงหน่วยเดียวไม่เพียงพอต่อการสร้างผลกระทบ หรือ

ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับที่ลึกลงไป ดังนั้นหลายๆ กิจกรรมของโปรแกรม SEL จึงต้องดึงพ่อแม่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งการให้ความรู้ผ่านสื่อ แผ่นพับ วีดีโอ แก่ผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน การเชิญเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ มีกิจกรรมร่วมกับบุตร และมีชั่วโมงเฉพาะที่พ่อแม่ต้องเข้าอบรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดูบุตร เช่น การสื่อสาร การดูแล การสังเกตพฤติกรรม การส่งเสริมสนับสนุน และการลงโทษหรือออกคำสั่งที่เหมาะสม เป็นต้น

5.3 การดำเนินโครงการ ประเมินผลโครงการ และการติดตามผล

โปรแกรม SEL สร้างบนพื้นฐานทฤษฎีและงานวิจัยที่เข้มแข็งมีกรอบที่ชัดเจนในประเด็นเรื่องลำดับขั้นของการนำไปใช้ จากข้อเสนอแนะส่วนหนึ่งของ CASEL (2003) [32] เรื่องการดำเนินโปรแกรม SEL สามารถสรุปประเด็นที่น่าสนใจได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแรก การสร้างคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินโปรแกรม SEL – การวางแผนในการนำโปรแกรมไปใช้จำเป็นต้องมีคณะกรรมการ ซึ่งอาจจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญแต่ควรรวมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาให้ความเห็น เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ศูนย์พัฒนาครูอาจารย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ ผู้นำชุมชน หัวหน้าชมรมผู้ปกครองหรือตัวแทน หัวหน้านักเรียนหรือตัวแทนนักเรียน เป็นต้น คณะกรรมการมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจ และติดตามความก้าวหน้าของโปรแกรม

ขั้นตอนที่สอง สำรวจความต้องการจำเป็น ความพร้อม และสร้างทีมประสานงาน – ถึงแม้เราสามารถพิจารณาความต้องการจำเป็นได้จากปัญหาตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน หรือศูนย์พัฒนาต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามการได้ข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด โดยใช้แบบประเมินมาตรฐานวัดถึงความต้องการจำเป็น ทั้งจากนักเรียน บุคลากร และพ่อแม่ทำให้ผู้ดำเนินโครงการทราบปัญหาในเชิงภาพรวมและรายด้านที่เที่ยงตรง องค์กรที่ดี ความพร้อมของโรงเรียนหรือสถานที่ที่จะนำโปรแกรมไปใช้ถือเป็นอีกปัจจัยที่ต้องทำการประเมินอย่างละเอียด ทั้ง

ในเรื่องเงินสนับสนุน บุคลากร เพราะโปรแกรม SEL ถือเป็นโปรแกรมที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และอาจเห็นผลชัดเจนใน ระยะยาว

ขั้นตอนที่สาม เลือกโปรแกรม พิจารณากิจกรรม SEL ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนหรือชุมชน – ในส่วนนี้ผู้ดำเนินโปรแกรมอาจพิจารณาเลือกโปรแกรมที่มีหน่วยงานทำไว้แล้ว หรือจ้างผู้พัฒนา โปรแกรมมาช่วยดำเนินการ หรือแม้แต่การสร้างโปรแกรมเองตามแนวทฤษฎีและงานวิจัยแล้วพิจารณากิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

ขั้นตอนที่สี่ ทดสอบนำร่องและประเมินโครงการนำร่อง – บางโรงเรียนอาจเริ่มเป็นโครงการนำร่องขนาดเล็กก่อน โดยดำเนินโปรแกรมแค่ส่วนหนึ่งหรือเพียงบางห้อง บางระดับชั้น หรือบางกลุ่มร่วมกับการทำวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ประเด็นนี้ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจเพราะสามารถทดสอบถึงความพร้อมของบุคลากรว่ามีความตั้งใจ ให้ความสนใจ มีการติดต่อเชื่อมโยงประสานงานระหว่างบุคลากรในหลายๆ ระดับหรือไม่

การทดสอบนำร่องเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะโปรแกรมที่นำแนวคิดจากต่างประเทศมาต่อยอดในประเทศไทย องค์ประกอบของโปรแกรมตัวแปรที่ใช้มีความใหม่ หรือนำมาใช้กับกลุ่มคน โรงเรียน ที่มีลักษณะเฉพาะไม่มีประวัติการทดสอบนำร่องในอื่นๆ มาก่อน และสุดท้ายสำหรับขั้นตอนที่สี่คือการประเมินความสำเร็จของโครงการนำร่อง การประเมินสามารถประเมินได้โดยผู้ดำเนินโครงการเอง หรือหน่วยงานภายนอกเพื่อลดอคติ ประเด็นสำคัญสำหรับการประเมินนอกจากพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์ที่ได้และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ควรพิจารณาผลลัพธ์ให้ละเอียดถี่ถ้วนถึงการนิยามและธรรมชาติของตัวแปรผลลัพธ์

จากตัวอย่างโครงการที่พัฒนามาจากแนวคิด SEL จะพบว่าในแต่ละโครงการมีการนิยามผลลัพธ์หรือตัวแปรตามของโครงการที่ชัดเจน มองในลักษณะพหุมิติ มีความเป็นวัตถุวิสัย และมีการใช้แบบวัดมาตรฐานในการประเมิน

ตัวแปรดังกล่าว เพื่อสามารถเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลัง เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม โดยอาศัยประโยชน์ของแบบวัดมาตรฐานดังกล่าวในเรื่องความเที่ยงและความตรงที่สูงนั่นเอง นอกจากนี้แล้วประเด็นเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูลถือเป็นอีกประเด็นที่หากผู้ดำเนินโปรแกรมเองเป็นผู้ประเมินความสำเร็จของโครงการต้องพิจารณาเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตัวแปรเหมาะสมสำหรับสถิติในกลุ่ม Univariate หรือ Multivariate เป็นต้น เช่นเดียวกับธรรมชาติของการแจกแจงข้อมูลเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก มีการแจกแจงแบบไม่เป็นโค้งปกติ เหมาะสำหรับสถิติในกลุ่ม Nonparametric มากกว่า Parametric หรือไม่เพื่อเป็นการเพิ่มค่าอำนาจในการทดสอบสถิติ และรวมถึงการนำเสนอผลการวิเคราะห์ควรให้ความใส่ใจกับค่าสถิติ กล่าวคือ ควรนำเสนอทั้งค่าความน่าจะเป็น ช่วงความมั่นใจและขนาดอิทธิพล เพื่อประโยชน์ในการทดสอบซ้ำ การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ห่อภิมาณ ต่อไป อย่างไรก็ตามหากผู้ดำเนินโครงการไม่ได้ประเมินความสำเร็จเอง อาจใช้ข้อสังเกตนี้ในการทำความเข้าใจถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ประเมินภายนอก สุดท้ายหากผลการวิเคราะห์โครงการนำร่องถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ การขยายโครงการ การวางแผนเรื่องการประเมินผลโครงการ และการติดตามผลถือเป็นขั้นตอนต่อไปที่ผู้ดำเนินโครงการต้องวางแผนและติดตามอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- [1] United Nations Office on Drugs and Crime. (2012). *World Drug Report 2012*. Vienna, Austria: Author. Retrieved from: http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2012/WDR_2012_web_small.pdf
- [2] จีรวรรณ สารสิทธิ์. (2552). การพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเทศบาลตำบลท่าฉางอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. สำนักวิทยบริการ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- [3] กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2553). ข่าวสารกรมสุขภาพจิต ฉบับเดือนมกราคม 2553 นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- [4] รังสิริศม์ นิลรัตน์ และ วรณี เจตจำนงสุข. (2554). การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา**. 6(1): 297 – 311.
- [5] Tobler, N. S., Roona, M. R., Ochshom, P., Marshall, D. G., Streke, A. V., & Stackpole, K. M. (2000). School-based adolescent drug prevention programs: 1998 meta-analysis. **Journal of Primary Prevention**, 20: 275–337.
- [6] Battistich, Victor, Eric Schaps, Marilyn Watson, Daniel Solomon, and Lewis, Catherine. (2000). Effects of the Child Development Project on Students' Drug Use and Other Problem Behaviors. **The Journal of Primary Prevention**. 21(1): 75-99.
- [7] Botvin, G. J., Baker, E., Dusenbury, L., Tortu, S., & Botvin, E. M. (1990). Preventing adolescent drug abuse through a multimodal cognitive-behavioral approach: Results of a three-year study. **Journal of Consulting & Clinical Psychology**. 58: 437-446.
- [8] Botvin, G. J., Baker, E., Dusenbury, L.D., Botvin, E. M., & Diaz, T. (1995). Long-term follow-up results of a randomized drug abuse prevention trial in a White middle-class population. **Journal of the American Medical Association**. 273: 1106-1112.
- [9] Yamchuti, U., Wongupparaj, P.;& Nilrat, R. (2011). The Links between Social and Academic Competence, Classroom Climate and Social and Emotional Learning: Mediation Analysis. **Oral Presentation in International Conference on Education (10th Annual Conference) at Honolulu, Hawaii**.
- [10] รังสิริศม์ นิลรัตน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4-6. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] CASEL. (2010). The benefits of school – based social and emotional learning programs: Highlights from a major new report. Chicago, IL: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. [Online]. Retrieved from: <http://www.casel.org> [2012, September 20].
- [12] Frey, K. S., Nolen, S. B., Edstrom, L. V. S., & Hirschstein, M. K. (2005). Effects of a school-based social-emotional competence program: Linking children's goals, attributions, and behavior. **Applied Developmental Psychology**. 26: 171-200.
- [13] Isava, D. M. (2006). **An investigating the impact of social and emotional learning curriculum on problem symptoms and knowledge gains among adolescents in a residential treatment center**. Eugene: University of Oregon.

- [14] Hansen, S. C. (2007). **The effect of language ability of internalizing students on improvement in strong kids: A social and emotional learning curriculum for students in grades 4-8.** Hawaii: Brigham Young University.
- [15] Hearle, N. J. (2008). **Investigating the impact of social-emotional interventions: An evaluation of the "Welcome to my life" program.** Vancouver: University of British Columbia.
- [16] Merrell, K. W., Juskelis, M. P., Tran, O. K., & Buchanan, R. (2008). Social and emotional learning in the classroom: Evaluation of strong kids and strong teens on students' social-emotional knowledge and symptoms. **Journal of Applied School Psychology**, 24(2): 209-224.
- [17] Caldarella, P., Christensen, L., Kramer, T. J., & Kronmiller, K. (2009). Promoting social and emotional learning in second grade students: A study of the strong start curriculum. **Early Childhood Educational**, 37: 51-56.
- [18] Washburn, I. J., Acock, A., Vuchinich, S., et al. (2011). Effects of a social-emotional and character development program on the trajectory of behaviors associated with social-emotional and character development: findings from three randomized trials. **Prev Sci**, 12(3): 314-323.
- [19] Lendrum, A., Humphrey, N. and Wigelsworth, M. (2012). Social and emotional aspects of learning (SEAL) for secondary schools: Implementation difficulties and their implications for school-based mental health promotion. **Child and Adolescent Mental Health**, 18: 158-164.
- [20] Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., et al. (1997). **Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators.** Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- [21] Izard, C. E. (2002). Translating emotion theory and research into preventative interventions. **Psychological Bulletin**, 128: 796-824.
- [22] Lazarus, R. (1991). Cognition and motivation in emotion. **American Psychologist**, 46: 352-367.
- [23] Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. Sluyter (Eds.), **Emotional development and emotional intelligence: Educational implications (pp. 3-34).** New York: Basic Books.
- [24] **SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). Project Venture.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก, <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=102>

- [25] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). **Ripple Effects Whole Spectrum Intervention System, Ripple Effects.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก, <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=210>
- [26] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). All Stars. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก, <http://nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=28>
- [27] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). **The Adolescent Community Reinforcement Approach: A-CRA.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก, <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=41>
- [28] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). Project Towards No Drug Abuse, TNDs. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=21>
- [29] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). **STARS for Families.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=43>
- [30] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). **Strengthening Families Program: For Parents and Youth 10-14.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=63>
- [31] SAMSHA's National Registry of Evidence-based Programs and Practices (NREPP). (2557). **NREPP-Systematic Training for Effective Parenting, STEP.** สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์, 2557 จาก <http://www.nrepp.samhsa.gov/ViewIntervention.aspx?id=132>
- [32] Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). (2003). **Safe and sound: An educational leader's guide to evidence-based social and emotional learning programs.** Retrieved June 2013, from http://www.casel.org/downloads/Safe%20and%20Sound/1A_Safe_&_Sound.pdf